

Yhteenvetosivu:

Lausuntokierros sosiaalihuollon sisällöllisistä asiakasasiakirjarakenteista (5/6)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Sote-tieto ja -tiedonhallinta -yksikkö pyytää lausuntoa sosiaalihuollon asiakasasiakirjarakenteista. Tämä viides sisällöllinen lausuntokierros koskee vammaispalveluja ja päihdehuoltoa.

Lausuttavia asiakasasiakirjarakenteita kannattaa tarkastella yhdessä asiakkuusasiakirjan kanssa, jossa ylläpidetään asiakkaaseen liittyviä perustietoja. Myös asiakkuusasiakirjan rakenne löytyy Sosmeta-palvelusta ja siitä saa lisätietoja julkaisusta "Kanta-palvelujen käsikirja sosiaalihuollon toimijoille".

Lausuttavia asiakasasiakirjarakenteita on 27 kpl ja ne on jaoteltu kahteen osioon, joista voit vastata molempiin tai vain toiseen. Kysymyksessä 3 voit hypätä suoraan haluamaasi osioon, mutta voit senkin jälkeen liikkua kyselylomakkeessa eteen- ja taaksepäin. Jokaisen osion lopussa voit palata alkuun, jatkaa kyselyä tai siirtyä lähettämään vastauksesi.

Voit tarvittaessa keskeyttää vastaamisesi, jolloin saat sähköpostiisi linkin, jolla voit palata vastauslomakkeellesi.

Vastattuasi kyselyyn muista painaa kyselyn lopussa olevaa Lähetä-painiketta. Saat vahvistuksen vastaamisestasi ja voit vielä halutessasi tallentaa vastauksesi itsellesi.

Vastausaikaa on 11.11.2020 asti.

Tähdellä merkityt kohdat ovat pakollisia.

1. Yhteystiedot *

Etunimi	Tarja
Sukunimi	Parviainen
Sähköposti	tarja.parviainen@autismiliitto.fi
Yritys / Organisaatio	Autismiliitto ry

2. Vastaukseni edustavat organisaation virallista kantaa *

Kyllä

3. Voit vastata osio kerrallaan painamalla sivun alareunassa seuraava-vaihtoehtoa. Voit myös siirtyä suoraan haluamaasi asiakirjakokonaisuuteen valitsemalla jonkun alla olevista vaihtoehdoista. Voit senkin jälkeen liikkua kyselyssä eteen- tai taaksepäin.

Vammaispalvelujen asiakirjat

Vammaispalvelujen asiakirjat

**4. Vammaispalvelujen palvelutarpeen arvio
(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)**

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☐	☒	☐	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☐	☒	☐	☐
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☐	☒	☐	☐	☐

5.

Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

- YK:n vammaisoikeuksien sopimukseen kantavaksi periaatteeksi kirjattu itsemääräämisoikeus tarkoittaa sitä, että vammaisen henkilön oma tahto ja mielipide selvitetään ja otetaan huomioon asiakasprosessin kaikissa vaiheissa. Asiakirjarakenteen Palvelutarpeen arvio -asiakirjasta puuttuu kohta, johon voisi kirjata asiakkaan oman käsityksen hänen palvelutarpeistaan. Se on sinne lisättävä samaan tapaan kuin asiakirjarakenteen kohdassa Palvelusuunnitelma on tehty. Lisäksi kohta 10 "palvelutarpeen arviointiin osallistuneet henkilöt" -kohtaan tulisi lisäksi lisätä kenttä "onko asiakas itse osallistunut palvelutarpeen arviointiin", ja jos asiakas ei ole osallistunut arviointiin, poisjäännin syy. ☐
- Kohdissa 15 ja 16 oikeudesta erityiseen tukeen on lisättävä kohta, johon on mahdollisuus kirjata myös asiakkaan itsensä tai hänen läheisensä näkemys erityisen tuen tarpeen edellytyksistä. ☐
- Onko asiakkaan diagnoosin (vrt. kohta terveydentila) kirjaaminen oleellista palvelutarpeen arviointi -kohdassa? (kohta 26) Mikäli näin katsotaan, tulisi diagnoosin kirjaamisessa ottaa huomioon myös asiakkaan tai tarvittaessa hänen läheisensä näkemys siitä, onko diagnoositieto välttämätön asiakkaan saaman palvelun kannalta. ☐
- Toimintakyky -kohta (28): Toimintakykyä koskevan kirjauksen selite ei riittävästi kuvaa ICF:n ydinajatusta eli sitä, että toimintakykyä tulee aina tarkastella suhteessa henkilön toimintaympäristöön. Toimintakyvyn ICF:n mukaisen tarkastelun tueksi on eri vammaryhmille tuotettu erillisiä ydinlistoja, esim. autismikirjoa koskevat ydinlistat, jotka auttavat toimintakyvyn arviointia ja suuntaavat sitä kunkin vammaryhmän kannalta oikeisiin asioihin. Ks. myös "Vammaisuus ei ole toimintarajoitteisen henkilön oma ominaisuus, vaan koostuu niistä esteistä ja rajoitteista, jotka syntyvät suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan". (<https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/vammaisuus>) ☐
- Läheisverkoston kartoittaminen -kohtaa (41) tulisi ulottaa koskemaan myös vammaisen lapsen/nuoren perheen toimintakyvyn ja tuen tarpeiden kartoitusta (vrt. SHL 43§). ☐

6. Vammaispalvelujen palvelusuunnitelma
(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☐	☒	☐	☐
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☐	☒	☐	☐	☐

7. Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

- Lomakeluonnoksessa on kohta 15 kommunikaatiovälineet selitteeseen tulisi lisätä, että kommunikaatiossa voi avustaa myös tukihenkilö asiakkaan toiveesta. Kohta on lisäksi syytä täyttää ei vain silloin, kun kysymyksessä on kehitysvammainen henkilö vaan myös silloin, jos kyseessä on puhevammainen henkilö. Kehitysvammainen henkilö -termi muutettava muotoon ”erityishuollon tarpeessa oleva (tai sitä hakeva) henkilö”. Ko. kohtaan on lisättävä kohta, jossa kirjataan auki, miten asiakkaan omaa tahtoa on selvitetty. Kommunikaation onnistuminen on olennainen tekijä itsemääräämisoikeuden toteutumiseen. Kirjaus tarvitaan myös siitä, millä tavalla asiakasta on tuettu valintojen ja päätösten tekemisessä, jos niissä on haasteita. (vrt. myös Kehitysvammaisten Tukiliiton lausunto) [
- Kohta 36 (ml 37-38) ”Kokemus asiakkaan kokonaistilanteesta”, johon asiakkaalta pyydetään numeerista arviota asteikolla 1-10 on epäkonkreettinen ja tuskin antaa vertailukelpoista tietoa asiakkaan tilanteesta (ml. hyvinvointi) tapahtuneesta muutoksesta suunnitelmien laatimisen välillä. Arvioinnin tulisi olla monisyisempi tai ko. kohta tulisi poistaa kokonaan. [
- Kohta 47 Palvelut, joita asiakkaalle suunnitellaan: Tähän on kirjattava myös aiottu palvelun järjestämistapa ja asiakkaan näkemys järjestämisestä sisältäen asiakkaan arvion siitä, onko järjestämistapa hänen etunsa ja mielipiteensä mukainen. Tällä vahvistetaan asiakkaan osallisuutta palvelujen järjestämistavan valinnassa. [
- Kohta 54 Kohtuulliset mukautukset: Esimerkkinä erityishuollon mukautuksista käytetään tilannetta, jossa aistiyliherkälle asiakkaalle mahdollistetaan ruokailu erillisessä tilassa. Tämä ei mielestämme ole korrekti esimerkki kohtuullisesta mukautuksesta erityishuollossa, vaan normaali toimenpide, jolla varmistetaan asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaista, laadullisesti hyvää sosiaalihuoltoa. [
- Kohta 55 Rajoitustoimenpiteiden käytön välttäminen: Tämä on tärkeä osa hyvän ja laadukkaan sosiaalihuollon järjestämistä. Keinoihin tulisi kirjata myös työyhteisöön ja asiakkaan toimintaympäristöön liittyvät tarvittavat keinot ja toimenpiteet (yhdenmukaiset ja yhteisesti sovitut työskentelytavat suhteessa kuhunkin asiakkaaseen, asiakkaiden käyttämien kommunikaatiokeinojen hallinta, toimintaympäristön muokkaaminen asiakkaan tarpeiden näkökulmasta toimivaksi jne.) eli ei vain asiakkaaseen kohdistuvia keinoja. [

8. Vammaispalveluhakemus

(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☐	☒	☐	☐
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☐	☐	☒	☐	☐

9. Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

Mikä merkitys kohdan 44 kysymyksellä on? Pikemminkin pitäisi kysyä hakijan avuntarvetta: Millaista apua hakija tarvitsee jokapäiväisissä toiminnoissa? Mistä hän saa apua tällä hetkellä? Mikäli avunantaja on perheenjäsen olisi myös selvitettävä miten tuen antaminen vaikuttaa läheisen jaksamiseen jne.

10. Päätös erityishuolto-ohjelmasta

(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☒	☐	☐	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☐	☒	☐	☐
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☐	☒	☐	☐	☐

11. Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

- Asiakirjarakenteessa, joka koskee päätöstä erityishuolto-ohjelmasta käytetään parissakin kohtaa termiä kehitysvammaisen henkilö (vrt. "palvelunantajan päätös siitä, myönnetäänkö kehitysvammaiselle henkilölle yksilöllinen erityishuolto-ohjelma"). Tämä ei vastaa lakitekstiä: ks. Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 1977/519, jonka 1 §:ssä todetaan "Tässä laissa säädetään erityishuollon antamisesta henkilölle, jonka kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden tai vamman vuoksi ja joka ei muun lain nojalla voi saada tarvitsemiaan palveluja.". Ts. laki ei ole sidottu diagnoosiin, mutta tässä asiakirjarakenteessa päätös erityishuolto-ohjelmasta sitä olisi.

12. Päätös kehitysvammaisten erityishuollon palvelusta
(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☒	☐	☐
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☐	☐	☐	☒
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☐	☐	☐	☒
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☐	☐	☒	☐	☐

14. Vammaispalvelupäätös
(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☐	☒	☐	☐
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☐	☒	☐	☐	☐

15. Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

Päätöksessä tulisi olla perustelukohta myös sille, jos palvelu myönnetään määräajaksi.

ShL 38§: Henkilöille, [

joiden tuen tarve on pysyvä tai pitkäaikainen, tuki on pyrittävä järjestämään siten, että turvataan palvelujen [

jatkuvuus, ellei palvelujen muuttaminen ole asiakkaan edun mukaista. [

29: Esimerkkinä mainittu tuettu päätöksenteko viittaa sen nimiseen palveluun, tulisi korvata sanoilla "päätöksenteossa ja valinnoissa tukeminen". [

30: Esimerkkinä erityishuollon mukautuksista käytetään tilannetta, jossa aistiyliherkälle asiakkaalle mahdollistetaan ruokailu erillisessä tilassa. Tämä ei mielestämme ole korrekti esimerkki kohtuullisesta mukautuksesta erityishuollossa, vaan normaali toimenpide, jolla varmistetaan asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaista, laadullisesti hyvää sosiaalihuoltoa. Esimerkki on poistettava. Sama koskee fyysisten tilojen esteettömyyttä, joka käsittääksemme on osa esteettömyysasetuksen edellyttämää palvelu- tai asuinrakennuksessa huomioitavaa esteetöntä rakennustapaa tai tarvittaessa vammaispalvelulain mukaisesti korvattavia asunnon muutostöitä. [

31: Tämä kohta on erittäin keskeinen esimerkiksi kehitysvammaisten henkilöiden asumisen suunnittelussa, [

ja sen sisältöä ja rakennetta tulisikin tarkentaa. Tältä osin on myös syytä tarkentaa [toteuttamissuunnitelman suhdetta palvelusuunnitelmaan, jossa nämä asiat KVL 42 a §:n mukaisesti tulisi [

olla kirjattuna. Toteuttamissuunnitelman rakenteisiin tulisi luoda kirjaamispohjan [tekijöistä, johon kunkin asiakkaan kohdalla kirjataan millä ennaltaehkäisevillä toimilla rajoitustoimenpiteiden tarve vältetään ja miten luodaan hyvin strukturoitua, ennakoitavaa, hallittavissa olevaa ja asiakkaan kannalta mielekästä arkea ja toimintaympäristöä. Tähän sopisi pohjaksi esimerkiksi HAASTE-manuaali (https://www.autismiliitto.fi/toimintaa_ja_tukea/haaste-manuaali). [

**18. Hakemus tahdosta riippumattomasta erityishuollosta
(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)**

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☐	☐	☐	☒
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☒	☐	☐	☐
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☐	☒	☐	☐	☐

19. Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

Tahdosta riippumattoman erityishuollon järjestämisen tarve nousee yleensä siitä, että henkilö ei ole saanut riittävää, yksilöllisiin tarpeisiinsa vastaavaa, osaavaa tukea ja palvelua. Toisin sanoen sosiaalihuollon palvelujen pitäisi vastata asiakkaan avun ja tuen tarpeisiin tavalla, joka ei johda tahdosta riippumattoman erityishuollon tarpeeseen.

20. Päätös tutkimuksesta tahdosta riippumattoman erityishuollon edellytysten selvittämiseksi

(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☐	☒	☐	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☒	☐	☐	☐
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☒	☐	☐	☐	☐

21. Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

17: asiakkaan kuuleminen. Asiakkaan kuulemisessa tulee myös kirjata, millaisilla keinoilla asiakkaan [mielipidettä on selvitetty ja millaista tukea hän on saanut näkemyksensä tuottamiseen (esim. selkokielen informaatio, kuvakommunikaatio, tukihenkilö tms.). Pohjassa todetaan, että tarkemmin tämä on mahdollista tuoda esiin erillisessä kuulemisasiakirjassa, joka kuitenkin ei ole asiakirjarakenteessa nähtävänä, joten siihen ei tässä lausunnossa ole mahdollista ottaa kantaa. Tahdosta riippumattomassa erityishuollossa on mahdollista selvittää myös vaikeasti kehitysvammaisen ihmisen kokemus tilanteesta ja hänen näkemyksensä tahdosta riippumattoman [hoidon ja tutkimuksen toteuttamisesta, vaikka hän ei suoraan päätöksen lainmukaisiin perusteluihin [pystyisikään ottamaan kantaa. [

21 ja 24: Asiakkaan ja lainmukaisen läheisen tai laillisen edustajan kuulemisessa tulisi myös kuvata, millä [tavalla heitä on tuettu näkemyksen muodostamisessa ja ilmaisemisessa. Jos asiakkaan mielipide perustuu [läheisten arvioiman näkemyksen lisäksi puhetta tukeviin ja korvaaviin kommunikaatiomenetelmiin, tulisi ne [kuvata ja lyhyesti selvittää, mitä niiden sisältönä arvioidaan olevan. [

Päätöksen välittömän täytäntöönpanon osalta tulisi lisätä tarkemmat ohjeet, jotka varmistavat [lainmukaisen toiminnan ja asiakkaan oikeusturvan. [

22. Lausunto tahdosta riippumattoman erityishuollon edellytyksistä (1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☐	☒	☐	☐	☐

23. Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

Vaikeasti kehitysvammaisten ja/tai autististen ihmisten kohdalla selvitys tahdosta riippumattoman erityishuollon edellytyksistä tulisi tehdä sellaisten asiantuntijoiden toimesta, joilla on todennettua osaamista (esim. autismista, kehitysvammapsykiatriasta jne.) ja kokemusta kyseisten asiakkaiden hoidosta ja kuntoutuksesta. Tarvittaessa heillä tulisi olla mahdollisuus konsultoida ko. alojen osaajia lausunnon antamisessa.

**24. Päätös tahdosta riippumattomasta erityishuollosta
(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)**

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☒	☐	☐	☐
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☐	☒	☐	☐	☐

25. Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

Lomakeluonnoksessa päätös kirjataan ennen asiakkaan kuulemistä koskevaa selvitystä. Järjestys tulisi muuttaa siten, että asiakkaan kuulemistä koskeva selvitys kirjataan ennen päätöslauselmaa. [

Tarkemmat tiedot kuulemisesta ja asiakkaan mielipiteestä kirjataan erilliseen kuulemisasiakirjaan. Kuulemisasiakirjan tulisi sisältää myös selvitys siitä, miten asiakkaan mielipiteen muodostamista ja ilmaisua on tuettu hänen tarpeidensa mukaisella tavalla (esim. selkokielineen informaatio, kuvakommunikaatio, tukihenkilö tms.) [

Lisäksi lomakkeessa tulisi olla erillinen kohta, johon kirjataan, miten asiakkaan ja hänen huoltajansa, edunvalvojansa tai laillisen edustajan mielipide on huomioitu päätöksessä. [

Näiden muutosten tavoitteena olisi ohjata asiakkaan ja tämän läheisten/edunvalvojan aitoon kuulemiseen muodollisen kuulemisen sijaan. [

27.

Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

Lomakeluonnoksessa päätös kirjataan ennen asiakkaan kuulemista koskevaa selvitystä. Järjestys tulisi muuttaa siten, että asiakkaan kuulemista koskeva selvitys kirjataan ennen päätöslauselmaa. [

Tarkemmat tiedot kuulemisesta ja asiakkaan mielipiteestä kirjataan erilliseen kuulemisasiakirjaan. Kuulemisasiakirjan tulisi sisältää myös selvitys siitä, miten asiakkaan mielipiteen muodostamista ja ilmaisua on tuettu hänen tarpeidensa mukaisella tavalla (esim. selkokielineen informaatio, kuvakommunikaatio, tukihenkilö tms.). [

Lisäksi lomakkeessa tulisi olla erillinen kohta, johon kirjataan, miten asiakkaan ja hänen huoltajansa, edunvalvojansa tai laillisen edustajan mielipide on huomioitu päätöksessä. [

31.

Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

13: Asiakkaan kuulemisesta tulisi kirjata millaisilla kommunikaatiokeinoilla hänen näkemystään on [selvitetty sekä millä tavalla häntä on tuettu näkemyksen muodostamisessa. [

Asiakirjaan tulisi lisätä kohta, johon kirjataan tietoja ennaltaehkäisevien toimien riittävydestä ja arvio [niiden muuttamisen tai lisäämisen tarpeesta suhteessa edellä olleeseen vammaispalvelun [toteuttamissuunnitelmaan. [

Jos asiantuntijoiden arviot on annettu puhelimitse, tulisi asiakirjassa kuitenkin tulla ilmi, että rajoittamista [

ja sen ennaltaehkäisemistä kyseisen asiakkaan kohdalla on käsitelty kehitysvammalain mukaisessa [

asiantuntijatiimissä, jonka tulee toimia työryhmänä ja tuntea yksikön asiakkaat ja yksikön toiminta. [

HL 6§ mukainen tarkoitussidonnaisuuden vaatimus rajoitustoimenpiteitä koskevan sääntelyn osalta [

merkitsee sitä, että rajoitustoimenpidettä voidaan käyttää ainoastaan laissa säädetyn tavoitteen [

saavuttamiseksi. Kehitysvammalain 42 f—42 n §:ssä tarkoitettujen rajoitustoimenpiteiden käyttö [

esimerkiksi rangaistuksena tai kasvatukselliseen tarkoitukseen ei ole sallittua.

Ehdotamme, että [

rajoitustoimenpideasiakirjoissa ohjattaisiin kirjaamaan myös se, miten rajoitustoimenpiteen arvioidaan [

vaikuttavan asiakkaan toimintatapoihin jatkossa kyseisessä tilanteessa. [

Nämä kommentit koskevat pääsääntöisesti KAIKKIA rajoittamistoimenpiteisiin liittyviä asiakirjoja. [

**40. Yhteenveto rajoitustoimenpiteen jälkiselvittelystä
(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)**

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☐	☒	☐	☐
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☐	☒	☐	☐	☐

41.

Tähän voit perustella ja tarkentaa edellä annettuja vastauksia (erityisesti jos olet valinnut jonkin muun vastausvaihtoehdon kuin 5) sekä antaa vapaata palautetta asiakirjarakenteeseen

Asiakkaiden omaisilla on usein huoli omaisistaan, jotka ovat joutuneet rajoitustoimenpiteiden kohteeksi esimerkiksi asumispalveluyksikössä. Jotta epäilyksiä liiallisten rajoitustoimien välttämistä voidaan välttää, on jälkiselvittely tehtävä huolellisesti, kirjattava selkeällä kielellä ja sisällettävä uskottavat keinot rajoitustoimenpiteiden välttämistä jatkossa. [

[

Kohta 33: Keinot rajoitustoimenpiteiden käytön välttämiseksi jatkossa seliteosiossa todetaan, että "Jälkiselvittelyssä on arvioitava keinoja, joiden avulla voidaan jatkossa välttää rajoitustoimenpiteiden käyttö". Rajoitustoimenpiteiden käytön välttäminen edellyttää työyhteisöltä johdonmukaista toimintaa suhteessa asiakkaisiin.

Rajoitustoimenpiteiden käyttöä ja tarpeen arviointia varten tarvitaan työvälineitä.

Esimerkkinä tällaisesta on HAASTE-toimintamalli (https://www.autismiliitto.fi/toimintaa_ja_tukea/haaste-manuaali) sisältää HAASTE-prosessin, joka on strukturoitu yhteistyömalli haastavan käyttäytymisen vähentämiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi.

Prosessissa tarkastellaan haastavaa käyttäytymistä ja sen taustatekijöitä niin yksilön kuin ympäristönkin näkökulmasta. HAASTE-prosessi on tarkoitettu toteutettavaksi yhteistyössä henkilön itsensä sekä erilaisten arjen sosiaalisten ympäristöjen (kuten koti/koulu/työpaikka) kanssa. [

42. Selvitys rajoitustoimenpiteistä

(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☐	☐	☒	☐	☐

44. Ilmoitus aluehallintovirastolle asiakkaan sitomisesta

(1= täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä, EOS=en osaa sanoa)

	1	2	3	4	5	EOS
Asiakirjarakenne on tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne on voimassaolevan lainsäädännön mukainen	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenne soveltuu asiakasprosessiin (esim. tiedot sijaitsevat työprosessin kannalta oikeassa asiakirjarakenteessa ja järjestyksessä)	☐	☐	☐	☐	☒	☐
Asiakirjarakenteessa annettu ohjeistus on riittävää ja ymmärrettävää	☐	☐	☐	☐	☒	☐

46. Haluan (valitse vaihtoehto ja paina "seuraava")

Päättää kyselyn ja lähettää vastauksen

Päihdehuollon asiakirjat

60. Palautetta kyselystä

Asiakirjarakenne on laaja kokonaisuus ja pidämme tärkeänä, että rakenne tulisi vielä kertaalleen kommentoitavaksi sen jälkeen, kun siihen on tehty lausuntokierroksen perusteella tarpeelliseksi katsotut muutokset. [

Tällä lausuntokierroksella antamiimme vastauksia olemme valmistelleet yhdessä kokoonpanolla Autismiliitto, Kehitysvammaliitto, Tukiliitto, FDUV ja Vammaisperheyhdistys Jaatinen.

Vastattuasi kyselyyn paina Lähetä-painiketta, jolloin kysely lähtee vastaanottajalle. Sinulla on sen jälkeen mahdollisuus tallentaa vastauksesi itsellesi sopivalla tavalla.